

LOGISTICA INSTITUȚIONALĂ ȘI STRUCTURAREA CÂMPULUI POLITIC*

ILIE BĂDESCU

1. Ce este logistica? Evoluții logistice și tipuri de putere

În aprilie 1851, sociologul francez A. Comte îi scrie lui Thoulouze anunțându-l că se pregătește să „predice pozitivismul la Notre Dame ca religie reală și completă”. În jurul lui se formase un adevărat *sacerdotiu* al „spiritului pozitiv” în rândurile cărui il regăsim pe J. Stuart Mill și pe Littré.

Unificarea logisticii cu instituția și computerul a recuperat mai vechea idee comteană a „puterii universale” a „spiritului pozitiv”.

Pentru a dobândi o asemenea putere, știința trebuie să acumuleze tipuri de „capacități” prin care poate controla *spațiul și timpul*. Iar tocmai crearea și acumularea acestor *capacități* reprezintă principala preocupare a logisticii, domeniul ei.

Fără contribuția logisticii știința rămâne în continuare ceea ce a fost în ciela ei tradițional: o *parte* a culturii cu o mare putere analitică, dar cu o destul de scăzută putere sintetică.

Puterile omenești asupra spațiului și asupra timpului erau furnizate de cele două sfere ale culturii și anume de religie și de metafizică. Controlul prin știință asupra *întinderii* și asupra *timpului* era de neimaginat în cadrul științei tradiționale sau clasice. El a devenit posibil grație sintezei dintre *logistică, instituții și computer*. „Conceptul de logistică a apărut — se pare — în timpul domniei împăratului bizantin Leontos al VI-lea (886—911), în domeniul militar, pentru a desemna totalitatea măsurilor organizatorice și de aprovizionare capabile să conducă o armată la victorie în confruntare cu dușmanul. Abia în a doua jumătate a secolului XX își face intrarea în viața civilă conceptul de logistică, fiind aplicat la rezolvarea problemelor aprovizionării piețelor din S.U.A. aflate la mari distanțe față de nord-estul industrializat, principalul furnizer de produse manufacturate” (cf. Mihai Korka, „Timpul — factor de optimizare a activității agenților economici” în „Sisteme logistice”, nr. 2, 1991, p. 7 cf. Bernd H. Kortschak, *Was ist Logistik?* Viena, 1990). Termenii englezi „Computer

* Lucrarea a fost prezentată la Simpozionul „Grupului de la Sinaia”, cu tema „România peste 50 de ani...” (Sinaia, 1992).

Integrated Manufacturing” și „Computer Integrated Logistics” indică o fază nouă în evoluția logisticii și anume faza computerizării operațiilor logistice. Prin această fază, practic știința capătă puteri comparabile cu ale religiei și ale filosofiei, în sensul că poate ține sub vedere întinderi planetare și cosmice și, de asemenea, poate controla ba chiar interveni în succesiunea secvențelor temporale, transformând secvențele temporale *successive* în secvențe *sincronizate* și deci simultane ori chiar reversibile. Păreră noastră este însă, că abia *faza a treia* din evoluția logisticii a conferit științei suveranitate deplină asupra întinderii și asupra scurgerii timpului.

Această a treia fază se referă la *unificarea logisticii computerizate* cu *instituția* ceea ce a condus la apariția „managementului logistic”. Din acest moment putem vorbi despre o *logistică instituțională* și la această chestiune îmi propun să reflectez în cele ce urmează. Cu această unificare apare practic în societate o *putere* nouă diferită de cea *politică* și aceasta este *puterea managerilor*. Putem vorbi deja, împreună cu Burnham, despre o nouă clasă și anume despre *clasa managerială*. Abia aceasta face posibilă depășirea *erei maselor* și deci a *totalitarismelor* și intrarea într-o nouă *eră* a istoriei omenirii, *era corporatistă* sau a *corpurilor sociale și profesionale*. *Clasa directorială* sau *managerială* este expresia *puterii staff-ului* * în *era logisticii* și deci expresia adevăratei separații dintre *clasa politică* și *staff*, respectiv „*clasa profesională*”. Atâta vreme cât *clasa politică* poate înghiți *staff-ul* se mai menține încă primejdia *erei totalitare* și deci *puterea masei* asupra *grupului*, respectiv *puterea și preeminența cantității* asupra *calității*. *Noua democrație a erei corporatiste* se bazează deci pe separația dintre cele două puteri în societate și anume *puterea politică* și *puterea staff-ului*. Separația este creată și garantată de unificarea logisticii cu computerul și cu instituția.

Prima țară din lume care a intrat deja în *era corporatistă* este Japonia și descendentul ei corporatist explică ascendentul de care se bucură în relațiile cu cea mai mare putere de tip clasic din lume, S.U.A. Astăzi S.U.A., se află într-o adevărată revoluție corporatistă care-i va readuce mâine o *uriașă putere logistică*, de care nu s-a bucurat nici un imperiu din istoria lumii.

Pentru a urca la un asemenea rol, însă, S.U.A. va trebui să-și desăvârșească revoluția corporatistă, pe care, cum vedem, Japonia a încheiat-o deja. Din punct de vedere logistic, lumea se împarte astăzi în trei zone după cele *trei tipuri logistice de societăți* :

a. societățile care au intrat în era corporatistă, adoptând *logistica corporativă* drept principiu și formă de organizare structurală :

b. societățile care se află încă în tipul *democrațiilor industriale clasice*, binecunoscute prin modelul britanic și care se bazează pe principiul separării *puterii publice*, cu autocontrol lăuntric, de *societatea civilă a indivizilor autonomi*, „liberi” adică să adopte, prin decizie *rațională*, forma de asociere dictată de logica *intereselor* și realizată sub forma *rațională* a contractului :

* Noțiunea de „*puterea staff-ului*” este folosită prin relativă sinonimie cu cele de „*tehnocrație*”, „*clasă managerială*”, „*clasă profesională*” pentru a indica deplasarea „*accentului*” de pe principiul *politic* pe cel *profesional* în concepția organizării și conducerii societății.

e. societățile, care se află încă în plină eră a *maselor*, în care nu se poate realiza nici *autonomia indivizilor* — specifică pentru *societatea civilă* și nici *autonomia corporilor*, proprie modelului corporatist.

Acesta a fost cazul țărilor comuniste și este probabil cazul regimurilor de dictatură (militară sau politică) din diferite părți ale planetei.

Ne dăm seama în care categorie se află România astăzi. Abia ieșită din era maselor, societatea românească este împinsă, forțată am putea spune, de *elitele ei politice* să intre în *sistemul democrațiilor industriale clasice*, în vreme ce *elita managerială* se opintește să o conducă spre *sistemul corporatist*. Acest conflict este hotărâtor și definitiv pentru România de azi și de mâine și tocmai acest conflict explică modul de structurare a câmpului politic în România.

Persistă încă un risc destul de mare ca *staff-ul* sau elita profesională să fie din nou înghițită de *elita politică* din pricina sistemelor loialist-clientelare care s-au creat astăzi atât prin liniamentul partidelor politice, cât și prin formarea unor *rețele oculte* (mafiote) care-și fac din mânăuirea reformei principala îndeletnicire socio-politică. Ne întocim, așadar, și precizăm că noua *logistică* este astăzi nu numai calea către o *nouă putere instrumentală*, pe care n-o vor ocoli decât elitele al căror egoism le aruncă împotriva propriilor lor popoare. Nu vom stărui aici, în acest referat, asupra altor aspecte ale logisticii. Se înțelege că logistica în această accepțiune, se referă la acele sisteme și strategii prin care pot fi controlate *distanțele* (dintre diversele *unități*) și *fluxurile* sau *secvențele temporale* ale unor activități *logistice* (cum ar fi, de pildă, parcurgerea unui *lanț de întreprinderi* de către fluxurile de materiale, materii prime și resurse, etc.); controlul acesta înseamnă puteri specifice de scurtare a duratelor, comprimarea distanțelor, inversarea secvențelor temporale, stabilirea *tactului* operațiilor etc. *Distanțele* de parcurs compun „lanțurile logistice” care pot fi controlate computerizat astfel încât *instituția* capătă abia astfel înțelesul care i se dă de către antropologi de a fi deopotrivă *sistem de gândire* și *sistem de acțiune* specifică. Cu problematica *logisticii instituționale* ne aflăm în fața celei mai tulburătoare chestiuni a democrațiilor în era corporatistă: cum este posibilă realizarea concomitentă a libertății și dreptății individuale și colective?. Cum putem garanta concomitent regimul *majorităților* și al *minorităților sociale*, al *consensului* și al *divergenței* opiniilor și judecăților, al *omogenității* și al *diversității* populațiilor? etc.

Cum e posibilă *libertatea individuală* în condițiile unui *control univectorial* asupra indivizilor dintr-o societate?

Cum putem garanta concomitent *egalitatea socială* (a oportunităților) și *ierarhia socială*, absolut necesară pentru menținerea unei ordini sociale? Teoria clasică a organizațiilor ne spune că atunci când crește dimensiunea grupurilor crește și diversificarea lor și deci slăbește consensul, adică ceea ce aceeași teorie denumește „control univectorial” (dintr-un centru unic asupra întregii societăți). În fond, logistica instituțională se referă tocmai la posibilitatea soluționării concomitente a unor *cerințe contradictorii* ale sistemului și în sistem. Asemenea „cerințe contradictorii” sunt: a — diversificare și control global; b. consens și divergență; c. acțiuni în condiții de primejdie și garantarea securității fizico-psihoice; d. egalitate și ierarhie etc.

Preocupările de logistică instituțională s-au dezvoltat, cum era firesc în afara logisticii, în strânsă legătură cu problema comunicării și consensului social în condițiile creșterii dimensiunii grupurilor umane.

Cum e posibilă *unitatea* și deci ordinea necoercitivă a grupurilor umane de dimensiuni foarte mari, având în vedere că orice creștere numerică a grupurilor, peste un anumit prag, conduce la segmentarea acestuia și apoi la fragmentarea lui progresivă, proporțional cu creșterea numărului. În felul acesta apar probleme de *coordonare* a grupurilor, de *sincronizări*, *rupturi de structură orizontală și verticală*, *destrucții și disritmii*, *decalaje* ba chiar *acronii generale* sporind astfel dezordinea socială, acumulând frustrări și insecuritate psiho-socială, din toate acestea neapărând a fi altă ieșire decât ori prin sacrificarea întregului (și deci a *principiului majorității* sociale), ori prin introducerea unor *regimuri coercitive*, mergând la limită, până la *soluția totalitară*. Logistica instituțională ne arată că există soluții „democratice” care pot împăca deopotrivă „minoritățile sociale” și „majoritățile”, „consensul” și „diversitatea”, „egalitatea” și „ierarhia”, „integrarea” și „libertatea” etc.

Yona Friedman, într-o lucrare celebră *Comment vivre entre les autres sans être chef et sans être esclave?* (Paris, 1974), face dovada că putem spori dimensiunea grupurilor fără a știrbi forța consensului grație creșterii organizației.

Problema este ca aceasta să rezolve, în creșterea ei, cum am arătat, cerințele contradictorii.

Logistica instituțională se referă, între altele, la realizarea acelor sisteme organizaționale care pot soluționa asemenea cerințe contradictorii, ca cele deja menționate.

Întrebarea formulată de Yona Friedman este deci una de tip logistic.

S-a remarcat că, dintre cele trei accepții asupra logisticii, noi optăm pentru o definiție foarte largă a termenului și propunem chiar o noțiune nouă, aceea de logistică instituțională.

În accepția restrânsă, militară, a termenului acesta se referă la domeniul activităților combatante, de suport, precum cele legate de furnizare, transport, construcții, îngrijirea și evacuarea bolnavilor, etc. Termenul are o etimologie grecească: *logistikos* însemnând „priceput în a face calcule”. Logistica este și o ramură a logicii indicând și un tip de modele statistico-sociologice, așa-numitele modele logistice care descriu creșteri exponențiale cu saturație. Logistica mai mare, pentru unii autori, și înțelesul de „strategie” și pe cel de „filosofie a războiului”. Celebrul Jomini care a participat la campaniile militare ale lui Napoleon cuprinde logistica în cele cinci clase de activități care descriu „arta războiului” strategia, tactica mare, logistica, ingineria și tactica minoră. George Cyrus Thorpe, într-o carte a sa din 1917 împărțea domeniul războiului în trei părți: strategia, tactica și logistica fixând acesteia „funcția logistică” de a asigura toate mijloacele umane și materiale pentru conducerea războiului. În această accepție logistica are înțelesul unui domeniu de economie războiului. În sens mai larg logistica include toate aspectele *administrăției unei instituții* cum este cea a războiului.

G. Cojocaru remarcă legătura dintre „civil” și „militar” în cadrul logisticii pe care o aseamănă cu „elementul militar al economiei unei națiuni și elementul economic al operațiunilor sale militare” (cf. „Sisteme

logistice", sept.—oct., nr. 3—4, p. 8). Termenul, cum observăm, are un sens foarte restrâns și o accepțiune lărgită.

Îndrăznim a reține, pentru utilizarea noastră, acea accepțiune care combină sensurile de: „*filosofie a războiului*”, *elementul militar implicit* dintr-o economie, și, mai larg, dintr-o societate, respectiv acele *capacități* care permit *controlul distanțelor* mari și al proceselor temporare aflate în orizontul unei instituții. *O instituție este un război suspendat*, este un *cadru de organizare a păcii sociale*, și are de rezolvat probleme legate de controlul distanțelor în spațiu social, de controlul secvențelor temporare, de controlul unor populații etc. în raport cu scopurile și cu funcțiile ei.

Instituțiile au de rezolvat probleme de creștere internă dar și de expansiune, adică de difuziune a instituției pe mari întinderi (cum ar fi de pildă expansiunea unui imperiu ori creșterea zonei de influență a unei puteri politice sau a unei bănci etc.). În spațiul logisticii s-au petrecut mari invenții. Iorga făcea remarcă surprinzătoare că Gingis Han a inventat marile bulevarde și pașaportul. Cine nu sesizează astăzi omologia dintre *cutare operație bancară* și *raidul invadator* inventat de *logistica migratorilor*? Încât un concept nou se ivește, cel de *raid bancar*, pentru a da seama de efectele profunde ale unei operații bancare într-o „periferie” a sistemului mondial, asemănătoare cu regiunile de margine ale vechilor imperii.

2. Logistica instituțională și evoluția mentalităților

A cerceta cum anume crește o instituție, în ce ritmuri, sub ce forme și cu ce consecințe, care sunt *pragurile critice* ale acestui proces adică *vârstele instituției*, cât de repede „îmbătrânește” o instituție (ca metodă de acțiune și de gândire) și deci care este *rata ei de înlocuire*,¹¹ ce consecințe au *decalajele*, *desincronizările* ei, cum și de ce se *blochează* în anume condiții creșterea și funcționalitatea ei, a distinge între *creșterea normală* și *excescențele* instituției, deci *creșterea ei patologică*, a determina instrumentul sau organul cu cel mai mare *potențial evoluționar al instituției* etc., iată tot atâtea dimensiuni și aspecte ale logisticii instituționale. Nutrăm nădejdea că o asemenea perspectivă ne îngăduie să analizăm elementele esențialmente noi sau strategice ale creșterii instituțiilor în epoca *instituționalismului mondial*: *corporații*, *bănci*, *organizații oculte*, *religii*, *neoimperii* etc., epocă ce se deosebește net de aceea a *instituționalismului provincial*.

Putem spune că, din punct de vedere logistic, astăzi se trece de la *instituția mică* la *instituția megalitică* pe care nici statele naționale foarte puternice n-o mai pot controla.

Fiindcă cine poate susține astăzi că statul este capabil să controleze *Imperiul bancar*, respectiv *mările operații bancare mondiale*? Care stat poate controla astăzi operații mondiale precum aceea a „spălării banilor”?

Acest război surd între *Imperiul bancar* și *statul național* este unul dintre liniamentele esențiale ale *logisticii instituționale* în ziua de astăzi. Din această perspectivă putem înțelege, în fine, drama statelor mici, precum și noua filosofie politică a „statului zero” care asaltează astăzi mentalul colectiv planetar.

Acești teoreticieni se întreabă la ce slujesc statele în condițiile în care operațiile pieței s-au mondializat. Dintr-o atare perspectivă statul este privit ca o sursă de perturbări în raport cu jocul liber și autoreglator al pieții. Avem de-a face cu o nouă „religie” pe care logica instituției mondiale o pune în funcțiune, așa cum alaltăieri, mercantilismul britanic a menținut mentalul european sub hegemonismul ricardian timp de aproape 100 de ani până când un *rebel* a declanșat războiul logistic împotriva acestei hegemonii. Acesta a fost germanul List. El s-a situat, nu întâmplător, atunci când a declanșat războiul logistic într-un punct avantajos de pe scena noului *sistem mondial*: în SUA. Abia după ce a repurtat o primă victorie împotriva hegemonismului ricardian pe scena Americilor s-a întors în Germania și s-a pus la dispoziția Zolverein-ului. Acela a fost momentul care a inaugurat era instituției mondiale. Trei continente erau implicate în acest război. Războiul a început atunci și nu s-a încheiat nici astăzi. Trebuie să spunem că România a fost prezentă în acest război cu un strălucit general al logisticii instituționale în era instituției mondiale, unul dintre cei mai mari de la List, încoace. Acesta a fost Mihail Manoilescu. Este surprinzător că astăzi, nici unul dintre doctrinarii reformei românești nu vrea ori nu poate să-și amintească de el și să refacă astfel legătura ruptă cu această tradiție — neîndoielnic valabilă — a războiului logistic actual.

Războiul logistic, așadar, este un război legat de procesele de creștere ale *sistemelor de gândire*. Perspectiva aceasta ne ajută să înțelegem că războiul dintre cei doi mari agenți care și-au disputat conducerea lumii la începuturile industrialismului — Spania și Anglia — a fost câștigat nu în *confruntarea militară*, nici în *competiția economică* (fiindcă industria spaniolă a textilelor era chiar mai puternică decât cea britanică), ci în *războiul sistemelor de gândire*. Cine cercetează substratul războiului anglo-spaniol în care a fost distrusă *invincibila armada*, va descoperi, în subsolul acestuia, războiul textilelor, iar cel ce merge încă mai adânc, va descoperi, într-un strat mai profund, războiul sistemelor de gândire. De această chestiune m-am ocupat pe larg într-o carte a mea, *Sincronism european și cultură critică românească*. Este neîndoielnic, din acest punct de vedere, că URSS a pierdut în confruntarea cu Occidentul (ceea ce nu înseamnă că războiul ruso-occidental s-a încheiat) din pricina „sistemului de gândire” nu din cauza inferiorității militare. *Instituția imperiului rus era teribil de învechită, atinsese un prag critic de creștere (vârsta letală) încă în secolul al XIX-lea și revoluția leninistă n-a fost altceva decât o tentativă logistică de înnoire a acestei instituții*. Sovietismul s-a dovedit a fi o încercare nereușită de modernizare logistică a imperiului răsăritean (chestiunea este reluată astăzi în privința instituției imperiului european-central).

Aceasta este o formidabilă pildă cu privire la cât de ineficientă este puterea materială a unei societăți dacă nu este susținută de un *sistem de gândire* pe măsură. Efortul actual al SUA în confruntarea cu Japonia este unul în planul sistemului de gândire nu în planul vieții economice pur și simplu. SUA sunt sub nivelul japonez în ceea ce privește sistemul *corporatist* de gândire și acest lucru se transpune prin multe medieri în efectul final: superioritate logistică relativă a Japoniei în confruntarea americano-japoneză.

Sistemul japonez de organizare și de gândire este unul de tip corporatist. Japonia a reușit să unifice instituția ca sistem de gândire cu instituția

ca sistem de acțiune pe baza aceluiași principii și acestea sunt cele corporatiste. Cele mai apropiate de acest pattern logistic sunt SUA. În Europa, Germania pare a fi pe urmele Japoniei. La polul tipului logistic tradițional — denumit democrație parlamentară — este Anglia, singura, mi se pare, în lume care mai menține o logistică instituțională de tip atât de pur.

O instituție, deci, este un model exemplar de gândire colectivă utilizat în comun de către membrii unui grup pentru rezolvarea problemelor sociale cu care aceștia se confruntă.

Combinarea, selecția, difuzarea, inovarea și transformarea acestor modele de acțiune și de gândire colectivă (logicile sociale) reprezintă o altă fațetă a domeniului cercetat de logistica instituțională a unei societăți. În orice societate se constituie deci un adevărat câmp logistic în zona profundă a conștiinței colective. Acesta reprezintă baza logică a creșterii instituțiilor, în genere a schimbărilor instituționale, și ea se manifestă sub forma valorilor, a simbolurilor, a concepțiilor de filosofie socială și politică, a stilurilor de gândire a limbajelor, a metaforelor și a stereotipurilor etc. Orice instituție își are deci în aceste elemente propria sa umbră astfel că nu există procedee care să poată matematiza fără rost o organizație. Există un paradox al organizațiilor conform căruia, cu cât o organizație este mai raționalizată, cu atât este mai irațională. Fenomenul a fost examinat de către sociologul german Max Weber, acum 80 de ani. Creșterea logică a instituțiilor, așadar, nu se manifestă direct, nemijlocit, ci îmbracă forma proceselor de creație și de difuziune a valorilor, a unor noi modele de comunicare, a unor concepții filosofice, simboluri etc.

La începuturile modernității, de pildă, concepția filosofică după care instituțiile sunt o operă divină a reprezentat elementul crucial al *bazei de creștere* a instituțiilor în *epoca monarhiilor absolute* și fără o atare concepție nu s-ar fi declanșat în Europa marele curent al etatismului, atât de important, pentru nașterea noilor state naționale.

Prăbușirea acestei filosofii politice a fost suficientă pentru a declanșa *criza instituției monarhice* și a face posibilă marea reformă europeană a instituțiilor. Epoca luminilor a fost tocmai *pericada amplei transformări a bazei logice a instituțiilor europene*, transformare ale cărei consecințe n-au fost îndeajuns cercetate.

Baza logică a creșterii instituțiilor își are deci propria ei dinamică, legi specifice care trebuie cunoscute. Mai presus de orice altă observație, trebuie spus că această *bază nu este opera politicienilor* ci a unui întreg *corp logistic* al societății, corp din care fac parte *filosofi, savanți, scriitori, artiști, strategii* etc., adică un întreg aparat chemat să lucreze la *reînnoirea logică* a unei societăți și deci la *relansarea procesului de creștere a instituțiilor sale*. Corpul logistic al societății franceze la începuturile modernității sale nu este compus numai din corpul legiștilor, ci deopotrivă din moralistii secolului al XVII-lea, din Pascal și Descartes, din Napoleon și ofițerii acestuia, din *salonul literar*, extrem de important pentru relansarea instituției franceze în secolul al XIX-lea, după marea criză provocată de încordarea la care fuseseră supuse energiile etnice de războaiele napoleoniene.

La nivelul acestui corp se cristalizează noi moduri de gândire, principii, sentimente, opinii, afecte etc. Tot în cadrul lor se cristalizează noul

spirit științific, noile viziuni, noua concepție, noile tipare de comunicare și organizare etc. El reprezintă baza de recrutare a inovatorilor și este suficient să dezbină acest corp, să-l blochezi în felurite moduri pentru a anihila funcțiile cele mai importante ale unei societăți, cele de care atârna „războiul sfânt” al acesteia cu forțele potrivnice ale istoriei. Acest corp este astfel constituit încât el folosește, în comun cu marii savanți ai momentului, anumite idei-forță ale științei epocii.

Până în secolul al XIX-lea, de ex., au prevalat în mentalul logistic european, ideile mecanicii newtoniene și acestea erau împărtășite de membrii staff-urilor, de savanți, de politicieni etc.

Pe la începutul acestui secol deja apar corpuri logistice în societățile nord-atlantice (în special Anglia și Germania) și în SUA, care, în contrast cu acele idei, concep universul ca fiind organic, deschis, evoluționar etc. În contrast cu raționalitatea carteziană se generalizează apelul la o „rațiune transcendentă” care atribuie o enormă importanță intuiției, sentimentului, metaforei și simbolului etc. Asistăm acum la neobișnuita emancipare a *salonului* în Franța. Din celebrul salon al Mathildei, verișoara lui Napoleon al III-lea, a ieșit marea literatură franceză și, într-un fel, a renăscut spiritul francez. Cine-și poate imagina acest spirit oprit la Descartes, fără Balzac și Flaubert? Aceștia au avut un rol uriaș în restructurarea logistică a societății franceze și europene. Un intelectual pe deplin conștient de însemnătatea logisticii instituționale în cadrul războiului social de clasă, ca Marx, a înțeles lucrul acesta de vreme ce-a mărturisit că de la Balzac a înțeles atâta economie capitalistă cât n-ar fi reușit să înțeleagă de la sute de economii de școală. Cât îl privește pe Descartes, un mare filosof român îl consideră părintele democrației parlamentare socotind că toate principiile noului câmp instituțional au ieșit din cartezianism, deci din mintea lui Descartes. Oricât ar părea de neobișnuit, trebuie spus că fără cohorte de artiști, literați, filosofi, evoluția societăților europene este de neimaginat. Lor li se datorează această evoluție tot atât de mult ca și marilor savanți ori marilor generali: *cele trei corpuri împreună — artiști, oameni de știință și generali — reprezintă primul eșalon al logisticii instituționale* a unei societăți. Imediat după ei vin *politicienii și staff-ul societății* respective. Din această pentadă se alcătuieste *corpul logistic* al unei societăți și *aceea societate care nu reușește să se folosească de acest corp este condamnată la înfrângeri logistice*, cele mai primejdioase forme de înfrângere.

În cadrul societății românești, este greu să ne imaginăm ce-ar fi fost aceasta fără corpul logistic al pașoptiștilor ori fără *contribuția logistică uriașă a grupului de la Junimea*, acela care a făcut educația întregii clase liberale românești. Fiindcă, precum remarcabil spune un mare filosof român, Petre Țuțea, statul român a fost făcut de cațavenci, dar marea educație a acestora și deci a burgheziei române este opera Junimii. Cum putem, mai apoi, să ne imaginăm desfășurarea aceluși curent de eroism profetic care-a fost hrana spirituală a primului război mondial fără uriașa personalitate profetică a lui Nicolae Iorga? Pe bună dreptate s-a spus că Iorga a fost *avul* întregii societăți românești și fără personalitatea acestuia nu ne putem imagina logistica instituțională a Marii Uniri.

Dimensiunile spiritului lui Iorga erau de tip suprafiresc. Un computer american, întrebat cine este cel mai prolific om de știință din lume, a răs-

puns : „românul N. Iorga”. Cu Iorga se împlinesce cel mai straniu paradox : unui om normal nu i-ar ajunge o viață doar să citească ceea ce Iorga a scris. Iorga a fost, prin el însuși, cât o întreagă logistică a acelui moment. Într-un moment în care guvernul era mut și nici un glas de orientare nu se ivea în „vuietul infernal al mării catastrofe” a retragerii în Moldova, a vorbit N. Iorga și discursul său a fost afișat în tot restul de țară rămasă. Iată ce scrie unul dintre intelectualii voluntari ai acestui război de întregire : „cineva l-a citit cu glas tare. E cel mai mare cuvânt ce mi-a fost dat să-l aud în viață. Iorga leagă tragedia noastră de azi cu întreaga existență tragică a neamului acestuia (. . .) Nu e un discurs, ci un poem epic de-o întunecată și incrunțată măreție, în care suflul istoriei vântură sufletele și scutură de pleava țepoasă a deznădejdiei. Nu făgăduiește demagogic biruința, ci îndeamnă la moarte, căci numai prin moarte va birui viața celor de după noi. Cuvântul lui Iorga a fulgerat în bezna dezastrului (. . .). Pe *temeliile lui morle* s-a reorganizat rezistența *sufletească* și — de ce n-am spune-o ? — rezistența militară însăși. Din acel moment și până la sfârșit, N. Iorga a devenit axa morală a războiului. N-a mai existat nici guvern, nici nimic. Era absolut indiferent cine cârmuia. N-a existat decât cuvântul lui Iorga, tipărit zilnic în „Neamul românesc” de la Iași (. . .) Ziarul se lipea pe ziduri, sorbit de mii și mii de oameni civili și soldați de-a valma . . . (cf. N. Crainic, *Zile albe, zile negre*, 1991, p. 121). Când descoperim lucrul acesta ne amintim că într-o altă revoluție, căreia tot Iorga i-a închinat un adevărat cult, cea americană, un Jefferson inventase, pentru a-și comunica gândurile, un instrument cu cinci tecuri pentru a scrie copiile multiple ale scrisorilor sale. Instrumentele de comunicare, canalele de comunicare etc. fac parte integrantă din logistica instituțională, deopotrivă cu personalitățile, cu viziunile, cu concepțiile, cu modurile de grupare umană, cu sentimentele colective, cu afectele etc., pe care o logistică le creează, le distribuie, le dirijează, etc., etc. astfel încât să poată conduce societatea spre scopul vizat ori s-o mențină pe linia unui ideal social și istoric. Iată de ce atribuim o importanță atât de mare literaturii alături de știință, de strategia războiului și de arta administrării într-o teorie despre logistica instituțională. Ce-ar fi fost, bunăoară, practica statului român, după Marea Unire, când o uriașă sarcină apăsa pe umerii noilor elite — sarcina creației unei noi mașini de stat capabilă să răspundă unei formidabile presiuni interne și externe — fără de contribuția *marilor grupări culturale* și a *marilor școli de știință* care au apărut atunci?! S-a continuat spiritul *Sămănătorismului*, au apărut *noi specii de naționalism*, încă necercetate, s-a afirmat *țărănismul sociologic și economic*, apare *marea școală a lui Gusti*, care urca hăretismul la alți parametri, apare „Sburătorul” lui Lovinescu, cerut de logistica încorporării Occidentale a zonei răsăritene, etc., etc.

Fără toate acestea, societatea românească și instituțiile ei n-ar fi ieșit niciodată din pseudodisputa coanei Zoïța cu Cațavencu iar concepția despre stat la români n-ar fi trecut de teoria lui Conu Leonida, după care statul n-are alte „trebi” mai înalte decât să achite lefurile cetățenilor, pentru care Revoluția n-a adus nimic mai înalt decât dreptul de a fi lefegiu la stat și libertatea de a respinge pretențiile acestuia la obligațiile de cetățean.

Ne aflăm, iată, în fața unui domeniu comun științei, literaturii, artei războiului, administrației etc., domeniu în care se cristalizează orientări, linii de conduită colectivă, se nasc patternuri instituționale, stiluri

de gândire, sentimente, principii etc. hotărâtoare pentru înaintarea societății către scopuri și pentru menținerea ei pe o linie istorică de afirmare a destinului etnic. Aceasta este domeniul logisticii instituționale și cunoașterea lui este de o extremă importanță în *epocile de criză reformatoare*. Cu atât mai importantă este această cunoaștere în cadrul unor confruntări locale, regionale sau mondiale pe care le putem denumi „*războaie logistice*”, care împrumută atât de mult de la știința militară, dar se aplică atât de exclusiv la raporturile societăților în condițiile în care nici un cetățean n-a schimbat haina păcii cu cea a războiului. Putem spune că succesul unei societăți, coeziunea ei, eficiența și funcționalitatea instituțiilor sale atarnă, în mod hotărâtor, de logistica instituțională. Ni se pare că, orice confruntare socială sau națională, etnică etc. începe printr-o bătălie în jurul acelei logistici instituționale conforme cu noul spirit al epocii. Cine stăpânește astăzi logistica băncii, corporatismul și microelectronica va conduce lumea. Acestea sunt cele trei componente ale noii logistici instituționale și la acestea ne vom referi în partea a treia a studiului nostru.

Însă pentru a repurta o asemenea cucerire triplă, câte lucruri trebuie să se întâmple în literatură, în filosofie, în știință, în arta militară și în sistemul de comunicații ale unei societăți !!!

Baza logistică a unei societăți se aseamănă foarte mult cu paradigmele descoperite de către epistemologie. Acestea reprezintă și ele modele exemplare de gândire utilizate în comun de către membrii unei comunități disciplinare (o școală, de ex.) în vederea rezolvării problemelor științifice, fiind și ele fixate în stiluri de gândire, limbaje, concepții, procedee standard nedisputate, metafore etc. Fără aceste paradigme, câmpul cunoașterii ar arăta ca un teritoriu devastat de război, de confruntarea oarbă a unor adversari incapabili să-și prevalueze forțele și șansele. Paradigmele structurează câmpul ostilităților și organizează pacea. Paradigmele sunt deci un fenomen comun logisticii instituționale, logisticii războiului, proceselor de organizare a păcii, câmpului literar-artistic și metafizic și logisticii cunoașterii. Iată dar că, în societate, există un nivel mai profund al conștiinței colective, în care se desfășoară acțiuni și procese logistice. Acestea sunt inițiate și susținute, cum am spus, de actori individuali și colective nevizibile, care apar totuși la suprafața societății sub forme specifice cum ar fi : o mare personalitate artistică, un filosof, liderul politic, șeful militar sau șeful unei școli științifice, configurații și grupări umane specifice, precum : elita politică, statul major, elita managerială ori stafful, școala sau comunitatea disciplinară a unei științe etc., Formele de cristalizare a gândirii logistice sunt, în toate cele trei cazuri, paradigmele.

Cunoașterea paradigmatelor, așadar, îngăduie accesul la cunoașterea logisticii instituționale. Nimeni n-a știut, de pildă, care este logistica instituțională a liberalilor români până când șeful mării școli și grupări junimiste, Titu Maiorescu, a identificat paradigma logistică liberală, denumind-o cu o sintagmă care n-a mai putut fi părăsită de atunci. Este vorba despre paradigma *formelor fără fond*. Aceasta definește logistica instituțională a liberalilor români și ea reprezintă o contribuție logistică de semnificație mai generală în context european, teoria lui Maiorescu, ea însăși, situându-se pe locul întâi în seria mare a teoriilor neoevoluționiste care se vor dezvolta în metropolă abia cu începere din deceniul al șaptelea al acestui secol.

Logistica instituțională structurează deci câmpul confruntărilor sociale pentru resurse și mijloace în drumul către scop și în raport cu utilizarea instituțiilor. Adevăratul Reformator va începe prin a inova logistica instituțională și instituțiile. În absența acestui nivel de organizare a gândirii sau conștiinței comune, câmpul social ar semăna în întregime, precum am precizat deja, cu un teren devastat de acțiunile unui război pustiitor.

Din perspectiva teoriei despre logistica instituțională a unei societăți se ivește, în fine, posibilitatea unificării științei despre pacea socială cu știința războiului și în același timp se înțelege că victoria într-un război este hotărâtă cu mult înainte, în cadrul proceselor logistice ale societății respective. Logistica instituțională, devenită cadru de cercetare, ne ajută să aflăm șansele unui război înaintea declanșării lui fiindcă instituțiile păcii sunt și instituții ale războiului, doar reconvertite.

Ceea ce le garantează conversiunea este tocmai logistica instituțională. Privită din perspectiva logisticii instituționale, o societate, sau o civilizație, ne apar ca un uriaș câmp logistic în care se cristalizează filosofii sociale și politice, modurile operatorii colective, stilurile de gândire și de acțiune, privitoare la utilizarea instituțiilor etc.

Procesul de creștere a instituțiilor se supune unei legi generale de tip logistic. Această lege este aproximată de curba logistică. Caracteristicile unei asemenea curbe sunt : pragul inferior, punctul de inflexiune și plafonul. Altminteri spus, în jos, orice curbă de acest tip este limitată de un prag inferior, și în sus, de un plafon care pune limită creșterii dincolo de care nu se mai poate înainta pe aceleași baze. Este semn că, fundul sacului e „gol” și deci că baza logistică trebuie schimbată. Prin urmare este îngăduit să vorbim nu numai despre o creștere logistică, dar și despre schimbarea bazei logistice a unui proces de creștere. Creșterea socială a instituțiilor îmbracă formă logistică, în sensul că este un tip de creștere exponențială cu saturație. Curba acestei creșteri, cum se știe, are forma S. Schimbarea bazei logistice este echivalentă cu schimbarea postulatelor unor instituții, adică a tradițiilor acestora.

3. Câteva momente în evoluția europeană a logisticii instituționale

Dezvoltarea monarhiilor centralizate în Europa a condus la o nouă logistică instituțională pe care economiștii o numesc, printr-un termen consacrat, „mercantilism” sau „fiscalism”. Aceasta a însemnat o reformă a instituțiilor constând în centralizare și în fiscalitate. A apărut un uriaș *corp de funcționari* care a determinat o creștere uriașă a sarcinilor fiscale și astfel s-au născut „*birocratiile moderne*”. Beamterii austrieci, neacealnicii ruși etc. sunt creații ale acestui sistem centralizat. Revoluția franceză a reprezentat un alt moment în transformarea logisticii instituționale europene. Ea a creat o funcție și un tip nou pe care Tocqueville l-a denumit „ideolog”. Acesta va fi decisiv în turnura pe care o va căpăta logistica instituțională în Franța și, mai apoi, în toată Europa. De tipul social al „ideologului” se leagă noua direcție și deci noua concepție logistică a statului. Revoluția engleză, în schimb a creat *specialistul*, după același mare sociolog francez și deci a revoluționat în altă direcție logistica instituțională.

Reforma Tudorilor a fost atât de importantă încât fără ea afirmarea Angliei ar fi fost de neconceput. *Comisarul comunist* al reformei bolșevice a reprezentat culminația ideologului ca tip social inventat de spațiul revoluției franceze. El a fost stâlpul logisticii instituționale comuniste.

Concepția logistică a comisarului comunist a fost sintetizată într-un „Catehism Revoluționar” de către Neaceaev — figură tipică de revoluționar bolșevic :

„Un revoluționar, scrie el, este un damnat ; el nu are afaceri și interese personale, nici chiar un nume. Mentea lui este dominată de *un singur interes, de un singur gând, o singură pasiune : revoluția*. Singura știință cunoscută lui este distrugerea. El disprețuiește și urăște cu tot sufletul ordinea prezentă a vieții”. Lenin, cu ideea „revoluționarului de profesie” — idee tipică pentru logistica de tip comunist — a desăvârșit teza omului cu un *singur gând*. Deci un om *posedat* de o forță *suprapersonală* întoarsă asupra lumii cu rostul de a distruge spre a reclădi după un model făurit de un singur gând. Acesta este *ideocratul*. Logistica ideocrației marxiste a izvorât, crede Barbu Zevedei, dintr-o experiență traumatică a lui Marx și a proletariatului modern. Observăm că Revoluția sovietică a continuat linia Revoluției franceze și a dus la monstruos tipul făurit de acesta : ideologul. Acesta a devenit ideocrat și a contribuit la crearea unei logistici instituționale care îmbină principiile masificării și ale totalitarismului, făurind astfel instituția războiului dezlănțuit de partidul de avangardă împotriva poporului. Această logistică este prima care întrebunțează procedeele instituțiilor de încarcerare și de lagăr la organizarea societății civile. Apare astfel universul concentraționar răsăritean ca obiectivare a logisticii instituționale a agentului comunist. Acest tip de logistică îl va fi cutremurat pe Alioșa și-l va fi împins să-l întrebe pe „fratele ” său „intelectualul” : „se poate trăi cu atâta iad în suflet și în cap?”.

Caracteristica logisticii comuniste a fost sintetizată de cunoscutul sociolog francez R. Girard astfel : „Crearea Cetății Perfecte, accesul la paradisul terestru ne sunt totdeauna prezentate ca fiind subordonate eliminării prealabile sau a conversiunii forțate a vinovaților”.

4. Logistica instituțională și Reforma în România

Există deci în mentalul colectiv al unei societăți, al unei elite politice și al unei elite manageriale, un *nivel protoinstituțional*, un câmp cu grade variate de structurare a *conștiinței normative*. Structurarea acestei conștiințe are patru trepte : societatea, cultura, elita politică și elita managerială sau stafful. Aceasta este echivalentul statului major al armatelor. În cadrul societății bine integrate, cele patru niveluri sunt congruente semn că logistica este ea însăși congruentă. Elita politică poate introduce rupturi între societate și stafful național în privința logisticii. Astfel se creează o logistică dualistă. Aceasta poate fi complementară sau conflictuală.

Putem, așadar, opera o clasificare a logisticii după criteriul raportului staffului cu elita politică. Există două situații posibile : a. raportul celor două poate fi de tip *loialistic* sau de tip *instrumental*. Aceasta impune apoi concepția despre recrutarea personalului. Recrutarea loialistă face abstracție de criteriul instrumental.

În raport cu cele două criterii putem distinge logistica loialistă și cea instrumentală. Oamenii sunt diferiți, stilurile, credințele, reprezentările în cadrul spațiului instituțional diferă în funcție de cele două tipuri logistice. Logistica loialistă dezvoltă „societăți de status” iar autoritatea îmbracă forma *dependenței personale* față de șef. Dimpotrivă, logistica instrumentală dezvoltă alte criterii și autoritatea îmbracă forme *impersonale*. Supunerea față de șef lasă locul supunerii față de autoritatea impersonală a legii.

Logistica poate fi deci consensuală sau conflictuală, loialistică sau instrumentală. *Ce fel de logistică a dezvoltat Reforma în ultimii doi ani și care au fost bazele structurării câmpului politic?* Vom observa mai întâi că noua concepție despre ieșirea din devălmășia comunistă nu s-a bazat pe o logistică consensuală ci pe una conflictuală. În speță, a fost postulat că stafful este comunist și trebuie înlocuit. Cum singurul element la îndemâna noii elite pentru înlocuirea staffului a fost acela din care s-a compus elita politică însăși, aceasta a fost utilizată peste tot în teritoriu (în spațiul organizațional) nu atât pentru a crea noi instituții cât pentru a înlocui stafful vechi și pentru a destructura vechile lui structuri instituționale. Criteriul de funcționare a fost deci cel loialistic, iar criteriul de acțiune a fost cel conflictual. S-a creat o situație paradoxală. Prin noua ideologie logistică, adică prin concepția declarată despre utilizarea instituțiilor (care nu e obligatoriu și concepția logistică reală a elitei), noua elită politică își declară apartenența la o logistică instrumentală prezentându-se pe sine ca o tehnocrație. În realitate logistica efectiv utilizată a accentuat conflictele și a reprodus parțial spațiul arbitrariului politic. Arbitrariul acesta politic a avut efecte negative asupra etosului instituției. Dar aspectul paradoxal a fost altul. S-a constituit o logistică deschisă spre procesele destructive și închisă, respectiv blocată, spre procesele constructive. Această logistică este tipică pentru mentalitatea demagogică în sensul că în acțiunile destructive au fost afișate criterii meritocratice (destrucția vechiului staff sub acuza incompetenței), iar în acțiunile constructive a acționat după criteriile loialiste, astfel că a contribuit nu la reconstrucția unui *staff instrumental* ci la *absorbirea staffului în cadrul elitei politice*. Efectul paradoxal a fost deci reproducerea *modelului politic centralist care constă în absorbirea staffului în cadrul elitei politice*. *Conflictul elitei cu stafful* a fost în mod paradoxal cadrul de reproducere a logisticii de tip centralist. Iată-ne dar în situația să înțelegem distincția dintre *logistica centralismului* și cea a *democrației*. Prima se bazează pe *absorbirea staffului în cadrul elitei politice, stafful devenind astfel un client controlat după fidelitatea față de patronul politic*. Sub *schema democratică a organizării câmpului politic a funcționat, iată, o logistică instituțională de tip centralist și deci semitotalitar*. Logistica democrației se bazează pe separarea staffului de elita politică, astfel încât una să se controleze cu alta, blocând orice intenție de absorbire a spațiului de către unul dintre cei doi agenți. Ne dăm seama că există două căi posibile de evoluție logistică a instituțiilor : **a.** una spre centralism și, în extremis, spre totalitarism, când elita politică absoarbe stafful ; **b.** alta spre semicorporatism, când stafful înghite parțial (prin lobby-urile sale), elita politică. Există desigur și o evoluție spre corporatism integral, când corpurile staffului absorb puterea politică. Este o realitate logistică nouă pe care Galbraith a denumit-o tehnocrație. Ideea economistului ame-

rican este că sistemul american și cel japonez sunt de acest tip. Există, deci din acest unghi de analiză trei tipuri logistice : a. *totalitară* ; b. *democratică* (avem în vedere democrația clasică, cu o perfectă diviziune a staffului și a câmpului politic) și c. *logistica corporatistă*. Sunt desigur și situații intermediare. Logistica postrevoluționară a fost una de tip centralist și semitotalitar care a dezafectat practic câmpul partidelor astfel încât, participarea la elaborarea pachetelor legislative ale parlamentului s-a operat tot după criteriile loialistice. Un exemplu tipic este, de pildă, legea funciară. Aceasta a fost structurată în câmpul de manifestare a unei logistici loialistice în sensul că în concepția legii au cântărit enorm interesele corpului de tehnicieni agrarieni și nu interesele noii proprietăți rurale pe cale de constituire (sau de reconstituire). Efectul a fost tipic : structurile de aplicare a legii și-au putut face partea lor din redistribuția patrimoniului vechilor CAP-uri. În plus aceste vechi forme de organizare a muncii rurale au fost complet dezafectate, anihilate. *Scopul logistic al legii s-a dovedit a nu fi reglementarea proprietății ci împărțirea patrimoniului uriaș al vechiului sistem agrarian colectivist*. Folosind tehnicile demagogiei, agentul logistic al legii și-a atins scopurile sale. Putem spune că legea a slujit constituirii acestui strat redistributiv, încât putem vorbi despre o logistică redistributivă, care este în mare măsură responsabilă pentru sărăcia socială în condiții de bogăție economică și pentru structurile de tip neo-fanariot din spațiul instituțiilor noastre agrariene și nu numai al acestora (deci pentru prăbușirea etosului muncii în cadrul Reformei).

Cu acest prilej atingem o ultimă chestiune, aceea a efectului logistici instituționale a Reformei asupra etosului muncii. S-a spus că noua concepție reformatoare vizează realizarea unui nou regim al muncii. Logistica instituțională utilizată pentru a se modifica regimul muncii a fost cea monetaristă, bazată pe concepția că pârghiile monetare sunt eficiente pentru a transforma regimul economiei și deci al muncii naționale. Între acestea, două au fost utilizate : prețurile și salariile. Această logistică este tipică pentru ofensiva bancară și deci pentru concepția cu privire la atingerea scopurilor capitalului de bancă. Însă aici este limita de fond a unei asemenea Reforme. Ofensiva bancară are valoarea reformatoare scontată când poate fi controlată de către Reformatore. Altminteri ea își subordonează Reformatorele. În al doilea rând ea este normală când există un capital bancar cu putere de reorganizare a producției. Nici acesta nu a fost cazul Reformei. Reformatorele s-a văzut în situația de a lucra cu ceea ce nu putea controla (capitalul de bancă) și cu ceea ce nu putea influența (sistemul profesiunilor din care se compune munca națională). În aceste condiții avea de ales între logistica semicorporatistă și logistica monetaristă care crează dependențe față de capitalul bancar. A ales a doua alternativă astfel că singura consecință rațională ar fi fost ca Guvernul să devină un corp de funcționari ai capitalului bancar. Cum era firesc în aceste condiții, guvernul a liberalizat circulația capitalului bancar și astfel a creat un spațiu de speculații monetare și comerciale. Singura libertate creată de Reformă s-a limitat așadar la agenții celor două operații : a speculațiilor cu monedele și a speculației cu decalajele și cu deficitele regionale ale comerțului (speculațiile cu raritățile și pe seama decalajelor regionale). În felul acesta s-a obținut nu optimizarea regimului economic al muncii naționale ci prăbușirea etosului muncii și deci a

etosului economisirii. *Reforma a devenit astfel pârghia Antieconomiei.* Aceasta conduce sigur la prăbușirea economică generalizată, la declassarea socială și la degenerarea biologică. Acesta este bilanțul noii logisticii pusă în funcțiune de concepția Postrevoluționară. Iată-ne dar în situația de a pune câteva concluzii. Mai întâi suntem în măsură să constatăm că Reformatorului îi lipsește o logistică instituțională adecvată și ofensivă. În al doilea rând, observăm că prin logistica utilizată, Reformatorul răstoarnă raporturile în sensul că este agresiv în interior (folosește logistica conflictuală în raporturile dintre staff și elita politică) și pasnic, ba chiar subordonat, deci consensual, în exterior. Reformatorul apare astfel ca un avanpost al logisticii instituționale a FMI și deci al capitalului bancar în România. Este faza în care, altminteri spus, *Reformatorul este mult mai interesat de mecanismele economiei mondiale în cadrul economiei naționale și mult mai puțin interesat de mecanismele economiei naționale în cadrul economiei mondiale.* Este o logistică extrovertită. În planul acțiunii interne Reformatorul a utilizat o logistică de tip conflictual, redistributiv-loialistică și centralistă. Există deci o alternativă logistică pentru Reformatorul de mâine și aceasta ascultă de o diviziune logistică pe următoarele două liniiamente în care se manifestă cele două tipologii logistice:

Tipul logistic I

logistica centralistă (și eventual semitotalitară)
rețele loialistice
orientare extrovertită
structură conflictuală

Tipul logistic II

logistica democratică
rețele instrumentale
orientare introvertită
structură participativă

Față de aceste două tipuri logistice putem cerceta al treilea tip care se constituie din combinații variabile ale unor părți pozitive din cele două logistici. Aceasta este tipul corporatist, cu gradele sale:

Tipul logistic 3

logistica corporatistă
rețele semiinstrumentale
orientare introvertită
structură competitivă (concrențială).

Față de dimensiunile negative ale celor trei tipuri și ca o compensație față de acestea, se dezvoltă ideologiile logistice. Astfel, substratul naturii conflictuale a logisticii comuniste în ce privește raporturile dintre elită și staff a fost ascuns tot timpul de ideologia consensului comunist al claselor, păturilor etc. și de *ideologia noului tip de instituție*, cea comunistă, *instituția interesului clasei muncitoare sau a poporului unic muncitor* etc. *Aceste ideologii logistice aveau rolul de a disimula conflictul latent între staff și elita politică.* Din acest punct de vedere facem observația că acest conflict a fost permanent în cadrul comunist astfel încât a fost de-a dreptul paradoxal ca noua elită CFSN-istă de după Decembrie să califice stafful drept elită politică, prezentându-se pe sine drept un nou tip de staff.

Această inversare logistică face parte dintr-o procedură logistică denumită „paradigma substituirii rolurilor”. Ea a fost descoperită de către Gherea. Iată formularea acestei paradigme: „Și de aceea funcțiile statului democratic, neputând fi implinite pe cale directă și francă de către stat, cată să fie implinite pe cale indirectă *ocultă* (s.n.) de niște organe sociale a căror menire ar fi cu totul alta”. Astfel, „prefectul în loc de administrație face politică și alegeri, politicianul, șeful local al partidului de la putere face administrație și numește în funcții:..., dar nici o întreprindere comercială sau industrială și nici chiar o grupare culturală (nu pot exista) ca să nu apară o *ocultă* corespunzătoare”. De prisos să spunem că această logistică pe care se reazemă substituirea rolurilor contribuie, așadar, la *dezvoltarea ocultelor politice, instituționale* etc., adică a structurilor instituționale care se aseamănă mai degrabă cu instituțiile conspirative, secrete etc., decât cu cele democratice. Apreciem că astăzi ne aflăm în *faza generalizării tiparului conspirativ-ocult în organizațiile noastre*, ceea ce face extrem de dificilă utilizarea instituțiilor în cadrul reformei. Cu atât mai mult cu cât, precum am văzut, *ele aplică criteriile loialistice în recrutarea noului staff și criteriile politice în eliminarea vechiului staff*. Este creat cadrul unei coaliții obscure, de care va atârna viitorul politic al României. Cum organizațiile au căpătat caracter evasi-ocult și cum *idiomul democrație* nu are eficiență decât în condiții de deplină transparență, apreciem că *singura logistică eficientă în ceasul de față la noi este una semi-corporatistă care să îmbine criteriile profesionale cu cele consensuale în politica de recrutare și în concepțiile despre Reforma instituțiilor, ca și în raportul cu elitele politice*. Astfel se elimină logica loialistă în recrutarea staffului, se scot procesele de staff (de personal) de sub controlul elitei politice și astfel se reface separația celor două componente ale oricărei strategii logistice: elita politică și stafful. În plus s-ar ajunge astfel la o autoreglare a *potențialului profesional al societății*, care a fost grav afectat de strategia logistică a Reformatorului de până acum.

5. Logistica instituțională și structurarea câmpului politic în România

Prin teoria despre logica instituțională avem, în fine, un instrument adecvat pe baza căruia putem încerca o examinare evasineutră a câmpului politic românesc. Pentru a înțelege corect procesul trebuie pornit de la cercetarea concepției logistice a CFSN-ului, primul organ politic al Postrevoluției. Modul său de constituire trădează, de la început, o concepție centralistă și semitotalitară la care au aderat, în principal, două grupări politice, aceea a așa-numiților „intelectuali dizidenți” și cea a „politicienilor dizidenți”. Aceste două grupuri aveau în comun aceeași dorință: de a prelua puterea. Aceasta a fost faza consensuală a CFSN-ului. Când cele două grupări s-au înțeles în mod tacit în ceea ce privește împărțirea puterii: una a preluat *instituțiile statului*, cealaltă *instituțiile culturii*. Acest dualism de putere ar fi funcționat fără probleme dacă nu s-ar fi produs defecțiunea denumită „partide istorice”. Acestea au apărut în afară și independent de CFSN. În cadrul ideologiei logistice, cele două „fronturi politice” și-au căutat legitimare: unele în istorie (tradiție istorică a parti-

delor respective), celalaltă în Revoluție, socotindu-se „emanația” Revoluției. Din acest moment a început *războiul logistic* între cele două mari fronturi politice și sorții războiului au atârnat la început mai ales de *accentele de greutate ale protecțiilor externe*. Practic, scena confruntării a depins în acest interval de pârghia influenței (implicării) externe (nu vom examina aici scena logistică a acestor influențe externe. Este clar că multe frământări au fost influențate — nu determinate, cum s-a spus — de factorii: francez, maghiar, sovietic și, în mică măsură, credem noi, de cel american). Reaparitia partidelor istorice a fost „defecțiunea” noului echilibru politic al celor două segmente ale câmpului politic: cea care a preluat puterea (instituțiilor) în cultură și învățământ și cea care a preluat puterea instituțiilor statului (acel miniparlament, poliție etc.).

Partidele istorice au fost „pana” introdusă în acest dualism și astfel s-a produs explozia „precarului echilibru”. Mai toate mișcările din ianuarie-februarie, apoi din iunie '90 au fost consecința acestei „pene” care a defectat definitiv precara unitate a CFSN-ului. *Intrarea partidelor istorice în CFSN și transformarea acestuia în CPUN a încheiat un ciclu politic.*

Logistica CFSN-ului fusese în mare măsură anihilată dar, în mod paradoxal, ea s-a refugiat în concepția folosirii instituțiilor Ministerului Culturii și al Învățământului. Cele două ministere au prelungit logica centralist-semitotalitară a CFSN-ului mult după ce aceasta fusese alungată din stilul echipei de la vârful puterii, grație presiunii partidelor istorice.

Logistica „revoluționară” a CFSN-ului a supraviețuit lungă vreme în practicile echipelor de la Ministerul Culturii și de la Ministerul Învățământului, ceea ce explică multe disfuncții în câmpul instituțiilor celor două domenii.

A doua mare defecțiune care, după opinia mea, a compromis radical logica revoluționară de la vârful puterii a fost provocată de „divorțul” celor doi „lideri” ai echipei FSN-iste. Acest divorț, deși venea pe fondul unei nepotriviri între cei doi în ceea ce privește concepția logică a Reformei, a fost însă provocat de intrarea în scenă a unei alte forțe, una care până atunci a fost o forță de fundal (folosită de către putere în iunie 1990), *forța corporatistă*. Este vorba despre *venirea minerilor în septembrie 1991*. Această venire inaugurează implicarea violentă și haotică în forțele și jocurile politice a logisticii corporatiste, care neputându-se manifesta în forme directe, a trebuit să accepte haina falsificatoare a violenței și sindicalismului, astfel încât esența ei corporatistă a rămas ascunsă. Logistica de tip corporatist se referă, cum am precizat, la *filosofia participării corporurilor profesionale la decizia politică și deci la conducerea statului alături de partid și, deci, de parlamentul politic*. Această nouă filosofie politică a biruit în țări capitaliste precum America, Japonia și Franța. Singura țară a parlamentarismului politic (deci clasic) la ora actuală este Anglia. În rest, peste tot în lume asistăm la o înaintare masivă a corporatismului a filosofie politică în logica instituțională a noii ordini mondiale. Logistica de tip corporatist se bazează pe *filosofia profesiunilor*, adică pe *ideea rolului corporurilor profesionale în raționalizarea economiilor* (alături de capital). *Concepția veche care opune capitalul și munca lasă locul concepției (postindustriale) a complementarității capitalului și a profesiunilor în procesele de raționalizare economică.*

Dacă în vechea logistică, sindicatelor le revenea un rol foarte mare, în noua concepție același rol revine corporației (organizației profesionale care nu mai separă patronul de muncitor ci îl așează în aceeași organizație), profesională. Politicile publice din Franța, de pildă, au fost introduse — ca tehnică politică — de către organizația patronilor, ceea ce arată cât de puternic a evoluat logistica instituțională franceză spre corporatism.

În România, deocamdată, *corporațiile sunt absorbite de syndicate, ceea ce reprezintă marea dramă politică a corporatismului românesc, dramă care constă în capacitatea elitei politice de a înghiți organizația profesională.* Actuala pătură de lideri sindicali este „o nouă clasă de redistribuitori”, deci o grupare politică în măsura în care nu se limitează la apărarea muncii sociale, ci participă, se implică direct la facerea politicii în stat (în chestiunea Reformei). Ca grupare politică, această „clasă de redistribuitori” nu poate opera cu logistica instrumentală, ci, cel mult, cu una de tip tranzacțional (tactica compromisurilor) astfel că va aluneca ușor spre logistica loialistică a clientelismului. O combinație între *un executiv cu orientarea logistică centralistă și un liderism sindicalist anarhic și redistributiv* ar da peste cap orice democrație și ar aluneca spre un *sistem semitotalitar*.

În concluzie, ne aflăm astăzi, într-un câmp politic cu doi poli : a. un pol sindicalisto-corporatist și b. un pol pluripartidist. Nici unul nu este capabil să structureze câmpul politic actual. În aceste condiții anticipăm că adevărata forță care va structura câmpul politic după alegeri va fi aceea a celor două lobby : *birocrăția redistributivă și oculta politică*. Acestea sunt de fapt *cele două „partide” reale de astăzi în România*. Adevărata mișcare politică va asculta de aceste două „partide ascunse”. Față de ele, denumiriile numite astăzi „partide politice” sunt fie *forme fără fond*, fie *fațade îndărătul cărora lucrează segmentele „oculte politice”*.

Legile adoptate, orientarea politică, starea instituțiilor în România etc., vor atârna în mod hotărâtor de logistica celor două „partide ascunse”. Această logistică este una dualistă : o logistică redistributiv-centralizatoare și o logistică ocultă pe care Maiorescu a identificat-o acum o sută de ani și a denumit-o „formă fără fond”, iar Gherea, pe urmele lui Eminescu, a cercetat-o prin paradigma substituirii rolurilor.